

Agatha Christie

υπογράφοντας ως Mary Westmacott

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΑΜΟΣ

μετάφραση
Αύγουστος Κορτώ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

I

Η Ανν Πρέντις στεκόταν στην αποβάθρα του σταθμού Βικτόρια, κουνώντας το χέρι.

Το τρένο για το λιμάνι άρχισε να ξεμακραίνει με μια σειρά αποφασιστικών κραδασμών, το μελαψό κεφάλι της Σάρα χάθηκε, κι η Ανν Πρέντις έκανε μεταβολή για να διασχίσει αργά την αποβάθρα ίσαμε την έξοδο.

Βίωνε τα περιέργως ανάκατα συναισθήματα που μπορεί περιστασιακά να γεννήσει ο αποχαιρετισμός ενός προσφιλούς προσώπου.

Η αγαπημένη της Σάρα – πόσο θα της έλειπε... Βέβαια, ήταν μόνο για τρεις εβδομάδες... Μα το διαμέρισμα θα φάνταζε τόσο έρημο... Μόνη της με την Ίντιθ – δυο ανιαρές μεσόκοπες γυναίκες... Ενώ η Σάρα ξεχείλιζε από τέτοια ζωντάνια, τέτοιο σφρίγος, τέτοια αισιοδοξία για τα πάντα... Κι ωστόσο, ήταν ακόμη ένα αξιαγάπητο μελαχρινό μωράκι...

Φρίκη! Τι τρόπος σκέψης! Πόσο φοβερά θα εκνευριζόταν η Σάρα! Το μόνο πράγμα που η Σάρα κι όλα τα κορίτσια της ηλικίας της απαιτούσαν κατηγορηματικά ήταν μια στάση ανέμελης αδιαφορίας εκ μέρους των γονιών τους. «Μην αναστατώνεσαι, μητέρα», έλεγαν επιτακτικά.

Δέχονταν, βεβαίως, έναν φόρο τιμής σε είδος. Το να πηγαίνεις τα ρούχα τους στο καθαριστήριο και να τα παίρνεις πίσω και συνήθως να πληρώνεις για δαύτα. Δύσκολα τηλεφωνήματα («Αν μπορείς να πάρεις την Κάρολ, θα με διευκολύνεις αφάνταστα, μητέρα».) Το να συγυρίζεις την αδιάκοπη ακαταστασία. («Καλή μου, σκόπευα ελικρινά να μαζέψω το χάος μου. Αλλά πρέπει να φύγω επειγόντως».)

Ενώ όταν ήμουν εγώ νέα, συλλογίστηκε η Ανν...

Οι σκέψεις της γύρισαν στο παρελθόν. Η οικογένειά της ήταν παλαιών αρχών. Η μητέρα της είχε πατήσει τα σαράντα όταν γεννήθηκε, ο πατέρας της ήταν ακόμα γηραιότερος, δεκαπέντε δεκάξι χρόνια μεγαλύτερος απ' τη μητέρα της. Το νοικοκυριό λειτουργούσε καταπώς άρεσε στον πατέρα της.

Η στοργή δεν θεωρούνταν σε καμία περίπτωση αυτονόητη, κι εκφραζόταν αμφίδρομα.

«Καλώς το αγαπημένο μου κοριτσάκι», «Η χαϊδεμένη του μπαμπά!», «Μπορώ να σας φέρω κάτι, αγαπητή μητέρα;».

Το συμμάζεμα του σπιτιού, τις διάφορες δουλειές, τα κατάστιχα των εμπόρων και των εργατών, τις προσκλήσεις και τα γράμματα, όλα αυτά η Ανν τα φρόντιζε ως κάτι αυτονόητο. Οι κόρες υπήρχαν για να υπηρετούν τους γονείς τους – κι όχι το αντίστροφο.

Καθώς περνούσε απ' τον πάγκο με τα βιβλία, η Ανν αναρωτήθηκε αίφνης: Ποιο είναι προτιμότερο;

Προς μεγάλη της έκπληξη, η ερώτηση δεν έδειχνε να έχει εύκολη απάντηση.

Διατρέχοντας με το βλέμμα τις εκδόσεις στον πάγκο (κάτι για να διαβάσει απόψε πλάι στο τζάκι), κατέληξε στο απρόσμενο συμπέρασμα ότι δεν είχε σημασία στην ουσία. Το όλο πράγμα ήταν μια σύμβαση – τίποτα περισσότερο. Σαν τη χρήση της αργκό. Τη μια στιγμή ο κόσμος έλεγε ότι τα πράγματα ήταν «έκτακτα», κι έπειτα ότι ήταν «θεϊκά», κι έπειτα

ότι ήταν «θαυμάσια» κι ότι «δεν θα μπορούσες να με βρεις πιο σύμφωνο», κι ότι είχες «τρελή» αδυναμία στο τάδε και στο δείνα.

Τα παιδιά υπηρετούσαν τους γονείς ή οι γονείς υπηρετούσαν τα παιδιά – δεν είχε διαφορά για την υποκείμενη ζωτική σχέση μεταξύ των ατόμων. Ανάμεσα στη Σάρα και στον εαυτό της –πίστευε η Ανν– υπήρχε μια βαθιά κι αυθεντική αγάπη. Ανάμεσα στον εαυτό της και στην ίδια της τη μητέρα; Ανακαλώντας το παρελθόν, σκέφτηκε ότι κάτω απ' την επιφανειακή συμπάθεια και στοργή κρυβόταν, στην πραγματικότητα, η ανέμελη και καλοσυνάτη αδιαφορία που ήταν της μόδας να υιοθετεί κανείς τη σήμερον ημέρα.

Χαμογελώντας με τη σκέψη, η Ανν αγόρασε ένα Penguin, ένα βιβλίο που θυμόταν ότι είχε διαβάσει κι απολαύσει πριν από μερικά χρόνια. Ενδεχομένως να της φαινόταν λίγο μελοδραματικό τώρα, μα αυτό δεν είχε σημασία, καθώς η Σάρα δεν θα ήταν στο σπίτι...

Η Ανν μονολόγησε: «Θα μου λείψει –ασφαλώς και θα μου λείψει–, αλλά θα είναι τόσο *ήσυχο* το σπίτι...»

Κι έπειτα σκέφτηκε: Και θα ξεκουραστεί και η Ίντιθ. Που αναστατώνεται όταν τα σχέδια αλλάζουν διαρκώς και τα γεύματα μεταβάλλονται.

Διότι η Σάρα και οι φίλες της βρίσκονταν μονίμως σε μια ροή αναχωρήσεων κι αφίξεων και τηλεφωνημάτων κι αλλαγών στα σχέδια. «Αγαπητή μητέρα, θα μπορούσαμε να φάμε λίγο νωρίτερα; Θέλουμε να πάμε σινεμά». «Μητέρα, εσύ; Πήρα να σου πω ότι δεν θα έρθω για μεσημεριανό εντέλει».

Για την Ίντιθ, την πιστή αυτή υπηρέτρια εδώ και πάνω από είκοσι χρόνια, που τώρα πια έκανε την τριπλάσια δουλειά από αυτή που άλλοτε ήταν αναμενόμενο να αναλαμβάνει, τέτοιες διασαλεύσεις της φυσιολογικής ζωής ήταν εξόχως ενοχλητικές.

Η Ίντιθ, σύμφωνα με τα λεγόμενα της Σάρα, συχνά ξινιζε.

Όχι ότι η Σάρα δεν μπορούσε να φέρει την Ίντιθ με τα νερά της οποτεδήποτε ήθελε. Η Ίντιθ μπορεί να τη μάλωνε και να γκρίνιαζε, αλλά τη λάτρευε τη Σάρα.

Στο σπίτι θα επικρατούσε τρομερή ησυχία μόνο με τις δυο τους. Θα ήταν γαλήνια – αλλά υπερβολικά ήσυχα... Μια αλλόκοτη, παγερή αίσθηση έκανε την Ανν να ανατριχιάσει ανεπαίσθητα... Συλλογίστηκε, Τώρα τίποτα εκτός από ησυχία... Μια ησυχία που απλωνόταν προς το μέλλον, αόριστα, ίσαμε τις παρυφές των γηρατειών και του θανάτου. Δεν είχε τίποτα, πλέον, να προσδοκά.

Αλλά τι θέλω μήπως; αναρωτήθηκε. Έζησα τα πάντα. Αγάπη κι ευτυχία με τον Πάτρικ. Απέκτησα παιδί. Έλαβα όσα ήθελα απ' τη ζωή μου. Και τώρα – τελείωσε. Τώρα η Σάρα θα συνεχίσει εκεί όπου εγώ θα σταματήσω. Θα παντρευτεί, θα κάνει παιδιά. Θα γίνω γιαγιά.

Χαμογέλασε πάλι με τη σκέψη. Θα απολάμβανε τον ρόλο της γιαγιάς. Φανταζόταν όμορφα, σπιρτόζικα παιδιά – παιδιά σαν τη Σάρα. Άτακτα αγοράκια με τα ατίθασα μαύρα μαλλιά της Σάρα, στρουμπουλά κοριτσάκια. Θα τους διάβαζε – θα τους έλεγε παραμύθια...

Χαμογέλασε με την προοπτική – όμως η παγερή αίσθηση επέμενε. Μακάρι να είχε ζήσει ο Πάτρικ. Η παλιά, αντιδραστική οδύνη φούντωσε μέσα της. Είχαν περάσει πια τόσα χρόνια – η Σάρα ήταν μόλις τριών ετών –, τόσα χρόνια, κι η απώλεια κι ο σπαραγμός είχαν γιατρευτεί. Μπορούσε να σκέφτεται τον Πάτρικ τρυφερά, χωρίς σουβλιές πόνου. Τον παρορμητικό νεαρό σύζυγο που είχε τόσο αγαπήσει. Τόσο μακριά της τώρα – πέρα μακριά στο παρελθόν.

Αλλά σήμερα η αντίδραση θέριψε εκ νέου. Αν ο Πάτρικ ήταν ακόμη ζωντανός, η Σάρα θα έφευγε από κοντά τους – στην Ελβετία για χειμερινά σπορ, στον σύζυγο και στο σπιντικό της εν ευθέτω χρόνω – κι αυτή κι ο Πάτρικ θα έμεναν μαζί,

γερασμένοι, πιο ήσυχοι, μα θα μοιράζονταν τα σκαμπανεβάσματα της ζωής. Δεν θα ήταν μόνη της...

Η Ανν Πρέντις βγήκε στη συνωστισμένη κίνηση του προαύλιου του σταθμού. Είπε από μέσα της, Πόσο μοχθηρά φαντάζουν αυτά τα κόκκινα λεωφορεία – όλα στοιχισμένα σαν τέρατα που περιμένουν να τραφούν. Έμοιαζαν, κατά τρόπο φαντασμαγορικό, να διαθέτουν δική τους, νοήμονα ζωή – μια ζωή που ήταν ενδεχομένως επιζήμια για τον δημιουργό τους, τον Άνθρωπο.

Πόσο πολυσύχναστος, θορυβώδης και συνωστισμένος ήταν ο κόσμος – όλοι πηγαиноέρχονταν, βιάζονταν, έτρεχαν, μιλούσαν, γελούσαν, διαμαρτύρονταν, γεμάτοι καλωσορίσματα κι αποχωρισμούς.

Κι αίφνης, για ακόμα μια φορά, ένιωσε αυτή την παγερή σουβλιά – της μοναξιάς.

Συλλογίστηκε, 'Ηρθε η ώρα να φύγει η Σάρα απ' το σπίτι – τείνω να είμαι υπερβολικά εξαρτημένη από εκείνη. Κι ίσως την κάνω κι εκείνη υπερβολικά εξαρτημένη από μένα. Δεν πρέπει να το κάνω αυτό. Δεν πρέπει να κρεμιέσαι απ' τους νέους – τους εμποδίζεις να ζήσουν τη δική τους ζωή. Αυτό θα ήταν κακό – στ' αλήθεια κακό...

Έπρεπε να γίνει αόρατη, να γίνει ένα με το φόντο, να ενθαρρύνει τη Σάρα να καταστρώσει δικά της σχέδια – με τους δικούς της φίλους.

Κι έπειτα χαμογέλασε, διότι ειλικρινά δεν υπήρχε λόγος να ενθαρρύνει τη Σάρα καθόλου. Η Σάρα είχε πλήθος φίλων κι όλο έκανε σχέδια, τρέχοντας πότε από δω και πότε από κει με την υπέρτατη αυτοπεποίθηση κι απόλαυση. Λάτρευε τη μητέρα της, μα της φερόταν με μια γλυκιά συγκατάβαση, όπως σε κάποιον αποκομμένο από κάθε κατανόηση και συμμετοχή, εξαιτίας της προχωρημένης ηλικίας της.

Πόσο μεγάλη φάνταζε στη Σάρα η ηλικία των σαράντα

ενός – ενώ η Ανν έδινε κανονική μάχη για να αποκαλεί νοερά τον εαυτό της μεσήλικα. Όχι ότι προσπαθούσε να αναχαιτίσει το πέρασμα του χρόνου. Σπανίως βαφόταν, και τα ρούχα της είχαν ακόμη τον αμυδρώς επαρχιώτικο αέρα μιας νεαρής οικοδέσποινας που ήρθε στην πόλη – κομπρά πανωφόρια και φούστες κι ένα μικρό μαργαριταρένιο κολιέ.

Η Ανν αναστέναζε. «Δεν καταλαβαίνω γιατί γίνομαι τόσο ανόητη», είπε μεγαλόφωνα. «Υποθέτω ότι φταίει που μόλις αποχαιρέτησα τη Σάρα».

Πώς το έλεγαν οι Γάλλοι; *Το φευγιό είναι ένας μικρός θάνατος...*

Ναι, ήταν αλήθεια... Η Σάρα, όπως την παρέσερνε μακριά το ασθμαίνον, βαρύγδουπο τρένο, ήταν, προς στιγμήν, νεκρή για τη μητέρα της. Κι εγώ για κείνη, σκέφτηκε η Ανν. Περίεργο πράγμα η απόσταση. Ο χωρισμός στον χώρο...

Η Σάρα, να ζει μια ζωή. Κι η ίδια, η Ανν, να ζει μια άλλη... Μια δική της ζωή.

Μια αμυδρώς ευχάριστη αίσθηση αντικατέστησε την παγωμάρα που είχε συναισθανθεί προηγουμένως. Τώρα θα μπορούσε να διαλέγει τι ώρα θα σηκωνόταν το πρωί, τι θα έκανε – θα μπορούσε να κάνει σχέδια για τη μέρα της. Θα έπεφτε για ύπνο νωρίς με το γεύμα της σ' έναν δίσκο – ή θα έβγαινε για να πάει θέατρο ή σινεμά. Ή θα έπαιρνε ένα τρένο για την εξοχή και θα περιπλανιόταν... διασχίζοντας απογυμνωμένα δάση με τον γαλάζιο ουρανό να φέγγει ανάμεσα απ' τα περίτεχνα μοτίβα των κλαδιών...

Βέβαια, στην πραγματικότητα, μπορούσε να κάνει όλα τα παραπάνω οποτεδήποτε ήθελε. Μα όταν δυο άνθρωποι έμεναν μαζί, υπήρχε η τάση η ζωή του ενός να ορίζει το πρόγραμμα. Η Ανν είχε απολαύσει κάμποσο, από δεύτερο χέρι, τα γραφικά πηγαινέλα της Σάρα.

Το δίχως άλλο, ήταν τρομερά διασκεδαστικό το να είσαι

μητέρα. Ήταν σαν να σου χαρίζεται η δική σου ζωή απ' την αρχή – με πολλούς απ' τους σπαραγμούς της νιότης να απουσιάζουν. Καθώς πλέον ήξερες πόσο ελάχιστη σημασία έχουν ορισμένα πράγματα, μπορούσες να χαμογελάς με επιείκεια για τις κρίσεις που προέκυπταν.

«Μα αλήθεια, μητέρα», θα έλεγε η Σάρα παθιασμένα, «είναι τρομερά σοβαρό. Δεν πρέπει να χαμογελάς. Η Νάντια αισθάνεται ότι όλο της το μέλλον διακυβεύεται!»

Μα στα σαράντα ένα είχες μάθει ότι σπανίως διακυβεύεται όλο το μέλλον ενός ανθρώπου. Η ζωή ήταν πολύ πιο ελαστική κι ανθεκτική απ' ό,τι πίστευαν κάποτε οι άνθρωποι.

Όταν στη διάρκεια του πολέμου η Ανν υπηρέτησε στα ασθενοφόρα, είχε συνειδητοποιήσει για πρώτη φορά πόση σημασία είχαν τα μικροπράγματα στη ζωή. Οι ήπιοι φθόνοι και οι ζήλιες, οι μικρές ηδονές, ο ερεθισμός ενός κολάρου, μια χιονίστρα μες σε στενό παπούτσι – όλα αυτά αξιολογούνταν ως άμεσα και μακράν πιο σημαντικά απ' το τρομερό γεγονός ότι μπορεί να σκοτωνόσουν ανά πάσα στιγμή. Η σκέψη αυτή θα έπρεπε να είναι σοβαρή κι αγέλαστη και συνταρακτική, μα στην πραγματικότητα τη συνήθιζες πολύ γρήγορα και τα μικροπράγματα διατράνωναν τη δύναμή τους – κι ενδεχομένως εντεινόνταν σε επιτακτικότητα ακριβώς επειδή, στο βάθος, βρισκόταν η σκέψη ότι είχες πολύ λίγο χρόνο στη διάθεσή σου. Κι είχε μάθει και κάτι για τις αλλόκοτες ανακολουθίες της ανθρώπινης φύσης, για το πόσο δύσκολο ήταν να αποτιμήσεις τους ανθρώπους ως «καλούς» ή «κακούς», όπως έτεινε να κάνει τα χρόνια του νεανικού της δογματισμού. Είχε διαπιστώσει απίστευτο θάρρος στη διάσωση ενός θύματος – κι έπειτα το ίδιο αυτό άτομο που είχε διακινδυνεύσει τη ζωή του έλεφε τόσο χαμηλά, ώστε έκλεβε κάτι μικρό απ' το άτομο που είχε μόλις σώσει.

Οι άνθρωποι, στην πραγματικότητα, δεν ήταν διόλου μονοκόμματοι.

Όπως έστεκε αναποφάσιστη στην άκρη του πεζοδρομίου, το διαπεραστικό κορνάρισμα ενός ταξί επανέφερε την Ανν από τις αόριστες εικασίες της σε πιο πρακτικές έγνοιες. Τι έπρεπε να κάνει τώρα, αυτή τη στιγμή;

Το να στείλει τη Σάρα στην Ελβετία ήταν η μόνη της νοερή υποχρέωση εκείνου του πρωινού. Το βράδυ θα έβγαινε για δείπνο με τον Τζέιμς Γκραντ. Ο καλός της ο Τζέιμς, πάντα τόσο ευγενικός και συμπονετικός. «Θα νιώσεις κάπως άκεφη χωρίς τη Σάρα. Έλα να το γιορτάσουμε λίγο». Ήταν στ' αλήθεια πολύ γλυκό εκ μέρους του Τζέιμς. Κι ας γελούσε η Σάρα, κι ας αποκαλούσε τον Τζέιμς «ο εξαιρετος κι ευγενής φιλαράκος σου, καλή μου». Ο Τζέιμς ήταν αξιαγάπητος άνθρωπος. Καμιά φορά ήταν λίγο δύσκολο να κρατήσεις την προσοχή σου εστιασμένη όταν αφηγούνταν μια απ' τις εκτενείς και δαιδαλώδεις ιστορίες του, μα ο ίδιος απολάμβανε τόσο να τις αφηγείται, και στο κάτω κάτω, όταν ήξερες κάποιον επί είκοσι τέσσερα χρόνια, το να τον ακούς ευγενικά ήταν το λιγότερο που μπορούσες να κάνεις.

Η Ανν έριξε μια ματιά στο ρολόι της. Μπορεί να περνούσε απ' το κατάστημα στρατιωτικών και ναυτικών ειδών. Η Ίντιθ χρειαζόταν ορισμένα κουζινικά. Η απόφαση έλυσε το άμεσο πρόβλημά της. Μα όση ώρα περιεργαζόταν κατσαρολικά και ρωτούσε τιμές (ασύλληπτες πλέον!) είχε συνείδηση αυτού του αλλόκοτου παγερού πανικού στα βάθη του νου της.

Στο τέλος, από μια παρόρμηση, μπήκε σ' έναν τηλεφωνικό θάλαμο και κάλεσε έναν αριθμό.

«Θα μπορούσα να μιλήσω με τη λαίδη Λόρα Γουίτσεϊμπλ, παρακαλώ;»

«Ποιος τη ζητεί;»

«Η κυρία Πρέντις».

«Μισό λεπτό, κυρία Πρέντις».

Ακολούθησε σιωπή, κι έπειτα μια μπάσα, βροντερή φωνή είπε: «Ανν;»

«Αχ, Λόρα, ξέρω ότι κακώς σε παίρνω τέτοια ώρα, αλλά μόλις αποχαιρέτησα τη Σάρα στον σταθμό, κι αναρωτιόμουν κατά πόσο θα ήσουν τρομερά απασχολημένη σήμερα...»

Η φωνή είπε αποφασιστικά:

«Καλύτερα έλα για μεσημεριανό σε μένα. Ψωμί σικάλεως και ξινόγαλα. Σου κάνει;»

«Οτιδήποτε μου κάνει. Είσαι ένας άγγελος».

«Θα σε περιμένω. Μία και τέταρτο».